

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННІБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИЦЬКА

2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Фінанси територіальних громад»

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 07 Управління та адміністрування

спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньо-професійна програма – Фінанси, банківська
справа та страхування

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	4	8	40	40	5	10	55	150	8
Заочна	4	8	8	4		-	138	150	8

2025.02.28

Чортків – ЗУНУ
2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала к.е.н., доцент Шмигель О.Є.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Завідувач кафедри

Людмила ДЕРМАНСЬКА

Гарант ОПІ

Юлія БУГЕЛЬ

**1. «ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ
ТЕРИТОРВАЛЬНИХ ГРОМАД»**

Дисципліна «Фінанси територіальних громад»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, тупінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	галузьзнань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: нормативна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 5	спеціальність – 072 - Фінанси, банківська справа, та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна – 8</i> <i>Заочна – 8</i>
Кількість змістових модулів – 2	освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 40 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 55 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг: <i>10 год</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 5 год</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 5		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни є формування теоретичних знань щодо сутності та механізму функціонування місцевих фінансів, їх ролі в економічному і соціальному розвитку країни та адміністративно-територіальних утворень, а також вироблення практичних навичок з управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування, бюджетним процесом, місцевими бюджетами. Дисципліна орієнтує на пошук ефективних рішень у сфері управління місцевими фінансами, що набуває особливої актуальності в умовах фінансової децентралізації.

Предмет дисципліни – теоретичні та практичні аспекти функціонування місцевих фінансів, формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, вироблення і реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування, організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

Вивчення курсу «Фінанси територіальних громад» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін, цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.2.Завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення суті фінансів територіальних громад їх складу і місця у фінансовій системі держави;
- ознайомлення з державною регіональною політикою, її змістом, цілями та впливом на розвиток місцевого самоврядування;
- вивчення сутності децентралізації влади та її впливу на фінанси територіальних громад;
- з'ясування специфіки фінансової політики органів місцевого самоврядування;
- вивчення складу фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування;
- з'ясування особливостей фінансового забезпечення підприємств комунальної власності;
- ознайомлення з практикою формування доходів місцевих бюджетів;
- з'ясування ролі місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів;
- ознайомлення з роллю міжбюджетних трансфертів у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування;
- ознайомлення з практикою здійснення місцевих запозичень;
- вивчення системи видатків місцевих бюджетів;
- ознайомлення з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні;
- вивчення порядку складання проекту місцевого бюджету;
- ознайомлення з формами участі громадян у бюджетному процесі;
- ознайомлення з порядком формування і реалізації бюджетів участі;
- з'ясування основ складання бюджету для громадян;
- вивчення сутності бюджетної прозорості;
- вивчення організації фінансового контролю на місцевому рівні;
- з'ясування сутності корупції та корупційних ризиків в управлінні місцевими фінансами;
- ознайомлення з міжнародними стандартами організації місцевих фінансів та з досвідом організації місцевих фінансів у зарубіжних країнах.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

СК12. Здатність розуміти особливості організації та механізм проектного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад, аналізувати його результати.

СК13. Здатність застосовувати новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності.

СК16. Здатність розуміти особливості функціонування фінансів територіальних громад, обґрунтовувати професійні рішення щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

СК17. Здатність застосовувати сучасні технології бюджетування, інструменти інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі на місцевому рівні, знання законодавства у сфері бюджетного регулювання.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Фінанси територіальних громад» базується на знаннях, отриманих при вивченні таких дисциплін, як «Публічні фінанси», «Казначейська система», «Податкова система».

2.5 Програмні результати навчання:

ПР24. Розуміти особливості організації та механізм проєктного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад, аналізувати його результати.

ПР25. Застосовувати новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності.

ПР28. Розуміти особливості функціонування фінансів територіальних громад, пропонувати обґрунтовані рішення щодо формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

ПР29. Застосовувати сучасні технології бюджетування, інструменти інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі на місцевому рівні, розуміти методи бюджетного регулювання.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування

Тема 1. Місцеві фінанси: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави

Мета, об'єкт та предмет вивчення дисципліни. Вчення про місцеві фінанси: його формування та розвиток. Сучасні уявлення про суть місцевих фінансів. Інститут місцевого самоврядування як необхідна передумова функціонування місцевих фінансів. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування у чинному законодавстві. Розвиток місцевого самоврядування в умовах формування ринкової економіки та демократизації суспільства. Завдання держави і місцевого самоврядування. Сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Домінанти соціально-економічного призначення місцевих фінансів. Склад місцевих фінансових інститутів.

Література: 1,2,3,5,7,11,13,15,20.

Тема 2: Мета, пріоритети та принципи державної регіональної політики України.

Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики. Вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси. Державна стратегія регіонального розвитку України на 2021-2027 роки. Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів у контексті загальнодержавних викликів. Напрямки регіональної політики України на період до 2027 року. Механізм реалізації та фінансове забезпечення Стратегії державної регіональної політики. Державний фонд регіонального розвитку: порядок формування та використання. Механізми проєктного фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад. Моніторинг реалізації державної регіональної політики. Регіональні стратегії розвитку. Основні тенденції соціально-економічного розвитку

Тернопільської області. Стратегія розвитку Тернопільської області на 2021-2027 рр.
Література: 2,3,5,17,18,21,23.

Тема 3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її нормативно-правове забезпечення. Реформа місцевого самоврядування та її цілі.

Принципи реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Розподіл повноважень між органами державної влади і органами місцевого самоврядування. Реформа місцевого самоврядування та її цілі. Власні і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування. Зміст і складові бюджетної децентралізації. Децентралізація у сфері доходів та децентралізація у сфері видатків в контексті ефективності державного управління. Кількісні та якісні показники децентралізації. Етапи формування фінансово спроможних територіальних громад в Україні. Методика формування фінансово спроможних громад. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад. Динаміка процесу децентралізації в Україні.

Література: 2,3,5,17,18,21,23.

Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування

Фінансова політика органів місцевого самоврядування. Принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування. Складові фінансової політики органів місцевого самоврядування. Бюджетна, податкова, боргова політика органів місцевого самоврядування.

Права органів місцевого самоврядування у сфері формування власної фінансової політики. Взаємозв'язок фінансової політики держави та органів місцевого самоврядування. Об'єкти та суб'єкти вироблення фінансової політики на місцевому рівні. Інструменти реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування. Фінансова стратегія і фінансова тактика органів місцевого самоврядування.

Література: 2,3,5,17,18,21,23,27.

Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

Особливості функціонування фінансів територіальних громад. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, цільові фонди органів місцевого самоврядування, фінансові ресурси комунальних підприємств. Місцеві бюджети – основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Види місцевих бюджетів. Нормативно-правова база функціонування місцевих бюджетів: Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», щорічні закони про Державний бюджет України, рішення органів місцевого самоврядування про місцеві бюджети. Вплив реформи місцевого самоврядування на функціонування місцевих бюджетів. Домінанти суспільного призначення місцевих бюджетів. Інші групи фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Місцеве господарство та його роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності. Проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Література: 2,3,4,5,17,18,21,22,23.

Тема 6. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи в частині фінансового забезпечення

Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи. Право комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг. Особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності. Комунальні унітарні підприємства. Особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги. Проблеми та перспективи розвитку житлового і комунального комплексу територіальних громад. Фінансові джерела для проведення реформ у житлово-комунальному господарстві.

Література: 2,3,5,6,17,18,19,21,23,25.

Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів

Сутність та соціально-економічне значення доходів місцевих бюджетів. Характеристика доходів місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією: податкові доходи, неподаткові доходи, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів. Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів. Проблеми оптимізації складу та структури доходів місцевих бюджетів. Шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Література: 2,3,4,5,17,18,21,23.

Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів

Зміст та призначення місцевого оподаткування. Ознаки місцевого оподаткування: численність, масовість, регресивність, застосування права податкової ініціативи. Підходи щодо добору місцевих податків і зборів. Історичні витоки місцевого оподаткування. Теоретичні основи класифікації місцевих податків і зборів: прямі та непрямі податки, надбавки до загальнодержавних податків і відрахування від них, конгломерат податкових платежів. Склад місцевих податків і зборів в Україні. Механізм справляння місцевих податків і зборів. Податок на нерухоме майно. Єдиний податок. Збір за місця для паркування транспортних засобів. Туристичний збір. Шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів та їх ролі у реалізації політики органів місцевого самоврядування.

Література: 2,3,5,17,18,21,23,24.

Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування

Бюджетний федералізм: зміст, складові, вплив на місцеві фінанси, особливості реалізації та розвиток. Зміст міжбюджетних відносин та передумови їх виникнення. Особливості організації міжбюджетних відносин в бюджетній системі України. Суб'єкти міжбюджетних відносин. Зміст міжбюджетної реформи та її вплив на місцеві фінанси. Зміст, цілі та методи бюджетного регулювання. Види видатків місцевих бюджетів та джерела їх фінансування. Критерії розмежування видатків між бюджетами. Фінансове вирівнювання розвитку адміністративно-територіальних одиниць та його методи. Основні наслідки фінансового вирівнювання. Види бюджетних трансфертів. Дотації та субвенції місцевим бюджетам з Державного бюджету України, їх види та порядок розрахунку. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.

Література: 2,3,5,6,7,18,19, 21,23.

Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів

Етапи становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні. Чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень. Види і форми місцевих позик. Облігації місцевих позик в Україні: суть, етапи випуску, розміщення та погашення. Основні етапи випуску облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення. Рейтингова оцінка облігацій місцевої позики. Зміст і методи управління місцевим боргом. Місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.

Література: 2,3,5, 7,18,21,23.

Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів

Зміст і соціально-економічне призначення видатків місцевих бюджетів. Розподіл видаткових повноважень. Характеристика видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями. Кошторисне планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів. Особливості використання програмно-цільового методу бюджетного планування видатків місцевих бюджетів. Бюджетна програма: зміст і складові. Поточні видатки місцевих бюджетів. Видатки розвитку місцевих бюджетів. Джерела формування бюджетів розвитку. Напрямки використання бюджету розвитку місцевих бюджетів.

Література: 2,3,5, 7,18,21,23.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Демократичні основи функціонування місцевих фінансів

Тема 12. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування

Зміст бюджетного процесу на місцевому рівні. Нормативно-правові акти, що регламентують бюджетний процес на місцевому рівні в Україні. Характеристика стадій бюджетного процесу місцевих бюджетів. Порядок складання проектів місцевих бюджетів. Розгляд та прийняття рішень про місцевий бюджет. Процес виконання місцевих бюджетів. Підготовка та розгляд звітів про виконання місцевих бюджетів. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні. Органи, що здійснюють нормативно-правове врегулювання бюджетного процесу на місцевому рівні. Органи, які визначають місцеву бюджетну політику. Органи оперативного управління бюджетним процесом. Розпорядники та одержувачі коштів місцевого бюджету. Порядок розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках.

Література: 2,3,4,5, 7,14,18,21,22.

Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету

Особливості бюджетного планування на місцевому рівні. Зв'язок стратегічного і поточного бюджетного планування. Бюджетне планування і прогнозування та його методи. Модель бюджетного прогнозування. Програмно-цільовий метод бюджетного планування. Бюджетні програми та їх складові. Організація планування місцевих бюджетів. Підходи до розрахунку показників доходів місцевих бюджетів. Порядок планування видатків місцевих бюджетів. Особливості планування видатків за функціональною ознакою. Інклюзивний підхід у бюджетному плануванні. Напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі

Транспарентність органів місцевого самоврядування та шляхи її забезпечення. Інструменти комунікації органів місцевого самоврядування з членами територіальної громади та з інститутами громадянського суспільства. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні. Організація бюджетних слухань. Бюджети для громадян. Бюджети участі та конкурси громадських ініціатив. Участь громадян у дорадчих та консультативних органах. Звітування розпорядників бюджетних коштів. Шляхи вдосконалення інструментів комунікації органів місцевого самоврядування з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації. Нові можливості Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Тема 15: Формування і реалізація бюджетів участі

Історія виникнення бюджету участі та його позитивний вплив на соціально-економічне становище громад. Поширення практики формування бюджетів участі у світі. Бюджети участі в Україні та тенденції їх розвитку. Моніторинг практики формування та реалізації бюджету участі на прикладі м. Тернополя. Календар бюджету участі. Вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету. Зміст проектів. Номінаційний комітет, його права та порядок роботи. Процедура відбору та схвалення проектів. Проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Література: 2,3,5,14, 16,17,18,21,23.

Тема 16. Основи складання бюджету для громадян

Бюджет для громадян як важливий інструмент забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади. Вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян. Складові бюджету, які висвітлюються в бюджеті для громадян. Технології наочної подачі матеріалу в бюджеті для

громадян. Практика складання бюджету для громадян в Україні на рівні місцевого самоврядування. Напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення

Суть і значення принципу бюджетної прозорості. Вектори впливу бюджетної прозорості і транспарентності на соціально-економічне становище країни. Передумови забезпечення бюджетної прозорості. Моніторинг бюджетної прозорості у світі. Методика визначення рівня бюджетної прозорості Міжнародним бюджетним партнерством. Методичні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості, що застосовуються вітчизняними громадськими організаціями. Бюджетні документи і вимоги до інформації. Стан бюджетної прозорості в Україні. Нормативно-правове забезпечення бюджетної прозорості в Україні. Шляхи підвищення рівня бюджетної прозорості місцевих бюджетів в Україні.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні

Зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні. Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Попередній, поточний і наступний фінансовий контроль. Характеристика діяльності органів державного управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів. Роль і повноваження органів місцевої влади у здійсненні фінансового контролю на місцевому рівні. Сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів. Необхідність проведення та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами

Основні негативні наслідки поширення корупції на формування та використання фінансових ресурсів територіальної громади. Нормативно-правове забезпечення боротьби з корупцією в Україні. Корупційні ризики у сфері земельних відносин. Корупційні ризики у сфері надро користування. Корупційні ризики у сфері управління комунальним майном. Корупція у сфері закупівель за публічні кошти. Напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Література: 1,2,11,14,16,17,18,21,23.

Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів

Нормативні акти міжнародних організацій у сфері державних та місцевих фінансів, публічного сектору, публічних фінансів, фінансового контролю, бюджетної прозорості, участі громадськості у бюджетному процесі. Склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн. Доходи і видатки місцевих бюджетів. Фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій. Місцеве оподаткування за кордоном. Роль надходжень від місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів зарубіжних країн. Досвід комунального кредиту. Місцеві позики та їх роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевої влади. Бюджетний федералізм і його вплив на місцеві фінанси зарубіжних країн. Функціонування системи міжбюджетних трансфертів за кордоном. Фінанси муніципальних підприємств. Форми залучення громадян до управління місцевими справами в зарубіжних країнах.

Література: 2,3,5,17,18,21,23.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД»

Денна форма заняття

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1 Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування						
Тема 1. Фінансириторіальних громад: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави	2	2	2	3	2	Усне опитування
Тема 2: Мета, пріоритети та принципи державної регіональної політики України.	2	2	2			Тестові та практичні завдання
Тема 3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її нормативно-правове забезпечення. Реформа місцевого самоврядування та її цілі.	2	2	2			Тестові та практичні завдання
Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування	2	2	2		2	Усне опитування
Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування	2	2	2			Усне опитування
Тема 6. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи в частині фінансового забезпечення	2	2	2			Тестові та практичні завдання
Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів	2	2	2			Усне опитування
Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів	2	2	4			Заліковий модуль по темах 1-8
Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування	2	2	4			Усне опитування
Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів	2	2	2			Усне опитування
Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів	2	2	2			Усне опитування
Тема 12. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування	2	2	2			Усне опитування практичні завдання. Тестові, завдання.

Змістовий модуль 2. Демократичні основи функціонування місцевих фінансів						
Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету	2	2	4	2	2	Усне опитування, тестові, завдання.
Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі	2	2	4		2	Тести, питання
Тема 15 Формування і реалізація бюджетів участі	2	2	2			тести, питання
Тема 16. Основи складання бюджету для громадян	2	2	2			Тести, питання
Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення	2	2	2			Усне опитування, тести, питання
Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні	2	2	4			Тести, питання
Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами	2	2	4		2	Тести, питання
Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів	2	2	5			Заліковий модуль по темах 9-20
Всього:	40	40	55	5	10	екзамен

Заочна форма заняття

Теми курсу	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	СРС	ІРС	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1 Інституційні та фінансові основи місцевого самоврядування						
Тема 1. Фінанси територіальних громад: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави	2		6			
Тема 2: Мета, пріоритети та принципи державної регіональної політики України.			6			
Тема 3. Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її нормативно-правове забезпечення. Реформа місцевого самоврядування та її цілі.			8			
Тема 4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування			6			

Тема 5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування			8			Тестові та практичні завдання
Тема 6. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи в частині фінансового забезпечення			6			
Тема 7. Формування доходів місцевих бюджетів	2	2	6			
Тема 8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів			6			
Тема 9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування			6			
Тема 10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів			8			
Тема 11. Система видатків місцевих бюджетів			8			
Змістовий модуль 2. Демократичні основи функціонування місцевих фінансів						
Тема 12. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування	2	2	6			Тестові та практичні завдання
Тема 13: Складання проекту місцевого бюджету			6			
Тема 14: Форми участі громадян у бюджетному процесі			6			
Тема 15 Формування і реалізація бюджетів участі			6			
Тема 16. Основи складання бюджету для громадян			6			
Тема 17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення	2		8			
Тема 18. Фінансовий контроль на місцевому рівні			8			
Тема 19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами			8			
Тема 20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів			10			
Всього:	8	4	138	-	-	екзамен

5. Тематика практичних занять з дисципліни "Фінанси територіальних громад»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Фінансові основи місцевого самоврядування

Практичне заняття № 1

Тема: Фінанси територіальних громад: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави

Мета: вивчити основи формування інституту місцевого самоврядування; ознайомитись із основами теорії, функціями та принципами місцевих фінансів; розглянути міжнародні стандарти організації місцевих фінансів, зміст та значення Європейської хартії місцевого самоврядування; розглянути основні законодавчі документи, які регламентують функціонування інституту місцевого самоврядування в нашій державі.

Питання для обговорення:

1. Формування інституту місцевого самоврядування і місцеві фінанси.
2. Теоретичні основи, функції та роль місцевих фінансів.
3. Принципи організації місцевих фінансів та склад місцевих фінансових інститутів.
4. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів.
5. Нормативно-правове регулювання місцевих фінансів.

Література: 1,2,3,5,7,11,13,15,20.

Практичне заняття № 2

Тема: Мета, пріоритети та принципи державної регіональної політики України.

Мета: вивчити зміст, мету, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України; визначити вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси; ознайомитись із Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки; з'ясувати стан та проблеми фінансового забезпечення державної регіональної політики; розглянути регіональні стратегії розвитку.

Питання для обговорення:

1. Зміст, мета, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України.
2. Вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси.
3. Напрямки регіональної політики України на період до 2027 року.
4. Фінансове забезпечення державної регіональної політики. Проектне фінансування соціально-економічного розвитку регіонів і територіальних громад.
5. Моніторинг реалізації державної регіональної політики.

Література: 2,3,5,17,18,21,23.

Практичне заняття № 3

Тема: Адміністративно-територіальна реформа в Україні та її нормативно-правове забезпечення. Реформа місцевого самоврядування та її цілі.

Мета: вивчити сутність та цілі адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування, зміст і складові бюджетної децентралізації; розглянути процес формування в Україні фінансово спроможних громад; ознайомитись із методикою формування фінансово спроможних громад; визначити фінансові проблеми об'єднання територіальних громад в Україні.

Питання для обговорення:

1. Реформа адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні та її цілі.
2. Зміст і складові бюджетної децентралізації.
3. Етапи формування фінансово спроможних громад.
4. Методика формування фінансово спроможних громад.
5. Фінансові аспекти об'єднання територіальних громад в Україні.

Література: 2,3,5,17,18,21,23.

Практичне заняття № 4

Тема: Фінансова політика органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність і принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування; ознайомитись із основними напрямками фінансової політики органів місцевого самоврядування; розглянути механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні та інструменти її реалізації; окреслити перспективи розвитку фінансової політики на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Концептуалізація фінансової політики органів місцевого самоврядування.
2. Види фінансової політики на місцевому рівні та їх характеристика.
3. Механізм вироблення фінансової політики на місцевому рівні.
4. Інструменти реалізації фінансової політики органів місцевого самоврядування.
5. Фінансова стратегія і фінансова тактика органів місцевого самоврядування.

Література: 2,3,5,17,18,21,23,27.

Практичне заняття № 5

Тема: Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

Мета: з'ясувати склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; розглянути місцеві бюджети у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; ознайомитися з нормативно-правовою базою функціонування місцевих бюджетів; визначити вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України; розглянути суспільне призначення місцевих бюджетів; визначити роль місцевого господарства у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування; встановити форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів; виявити сучасні проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
2. Місцеві бюджети як основа фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Вплив реформи місцевого самоврядування на місцеві бюджети України.
3. Нормативно-правова база функціонування місцевих бюджетів.
4. Місцеве господарство та його роль у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
5. Новітні форми та інструменти залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку регіонів і територіальних громад на засадах транспарентності.
6. Проблеми ефективного формування і використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та шляхи їх вирішення.

Література: 2,3,4,5,17,18,21,22,23.

Практичне заняття № 6

Тема: Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг та її принципи в частині фінансового забезпечення

Мета: вивчити зміст права комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності; розглянути державну політику у сфері житлово-комунальних послуг; розглянути повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг; вивчити особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності; розглянути особливості організації комунальних унітарних підприємств; визначити особливості формування тарифів на житлово-комунальні послуги; розглянути сучасні проблеми та визначити шляхи реформування житлово-комунального господарства в Україні.

Питання для обговорення:

1. Право комунальної власності та склад об'єктів права комунальної власності.
2. Державна політика у сфері житлово-комунальних послуг.
3. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг.
4. Особливості організації та управління фінансами підприємств комунальної власності.

5. Комунальні унітарні підприємства.
 6. Тарифи на житлово-комунальні послуги.
 7. Проблеми та перспективи розвитку житлового і комунального комплексу територіальних громад.
- Література: 2,3,5,6,17,18,19,21,23,25.

Практичне заняття № 7

Тема: Формування доходів місцевих бюджетів

Мета: вивчити сутність та значення доходів місцевих бюджетів; охарактеризувати доходи місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією; вивчити нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів; розглянути склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів; визначити шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та соціально-економічне значення доходів місцевих бюджетів.
2. Характеристика доходів місцевих бюджетів.
3. Нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів.
4. Склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів.
5. Шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.

Література: 2,3,4,5,17,18,21,23

Практичне заняття № 8

Тема: Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів

Мета: вивчити зміст, ознаки та історичні витоки місцевого оподаткування; розглянути класифікацію місцевих податків і зборів; охарактеризувати місцеві податки і збори в Україні та механізм їхнього адміністрування; визначити шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів та їх ролі у реалізації політики органів місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Історія місцевого оподаткування у світі та Україні.
2. Трактатування сутності місцевих податків і зборів.
3. Теоретичні основи класифікації місцевих податків і зборів.
4. Характеристика місцевих податків і зборів та практика їх справляння в Україні.
5. Шляхи підвищення фіскального значення місцевих податків і зборів.

Література: 2,3,5,17,18,21,23,24.

Практичне заняття № 9

Тема: Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування

Мета: вивчити сутність бюджетного федералізму та його вплив на місцеві фінанси; з'ясувати зміст міжбюджетних відносин і бюджетного регулювання, розкрити їх роль у функціонуванні місцевих бюджетів; розглянути порядок розмежування видатків між бюджетами; розглянути методи бюджетного регулювання вивчити види та порядок надання бюджетних трансфертів місцевим бюджетам; розглянути порядок горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Бюджетний федералізм: зміст та вплив на місцеві фінанси.
2. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх організації. Реформа міжбюджетних відносин в Україні.
3. Бюджетне регулювання та його методи.
4. Порядок розмежування видатків між бюджетами.
5. Класифікація та порядок надання бюджетних трансфертів.

Література: 2,3,5,6,7,18,19, 21,23.

Практичне заняття № 10

Тема: Місцеві запозичення в Україні та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів

Мета: вивчити досвід становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні;

розглянути чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень; охарактеризувати види і форми місцевих позик; розглянути етапи випуску облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення; вивчити зміст і методи управління місцевим боргом; розглянути місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст та види місцевих запозичень.
2. Організаційні засади функціонування і нормативно-правове регулювання місцевих запозичень.
3. Боргова політика органів місцевого самоврядування та управління місцевим боргом.
4. Проблеми та перспективи розвитку місцевих запозичень в Україні.

Література: 2,3,5, 7,18,21,23.

Практичне заняття № 11

Тема: Система видатків місцевих бюджетів

Мета: вивчити склад та класифікацію видатків місцевих бюджетів; розглянути структуру видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями; охарактеризувати тенденції формування видатків місцевих бюджетів України; вивчити порядок планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів; розглянути програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Склад видатків місцевих бюджетів та їх класифікація.
2. Тенденції формування видаткової частини місцевих бюджетів України.
3. Інвестиційна складова місцевих бюджетів.
4. Програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.

Література: 2,3,5, 7,18,21,23.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Демократичні основи функціонування місцевих фінансів

Практичне заняття № 12

Тема: Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування

Мета: розкрити порядок організації бюджетного процесу на місцевому рівні; розглянути нормативно-правові акти, що регламентують бюджетний процес в Україні; охарактеризувати стадії бюджетного процесу місцевих бюджетів; визначити учасників бюджетного процесу на місцевому рівні та розпорядників і одержувачів коштів місцевого бюджету.

Питання для обговорення:

1. Зміст і нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу на місцевому рівні.
2. Характеристика стадій бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження.
4. Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів у банках.

Література: 2,3,4,5, 7,14,18,21,22.

Практичне заняття № 13

Тема: Складання проекту місцевого бюджету

Мета: вивчити особливості бюджетного планування на місцевому рівні; визначити зв'язок стратегічного і поточного бюджетного планування; розглянути методи бюджетного планування і прогнозування; вивчити зміст програмно-цільового методу бюджетного планування; розглянути бюджетні програми; ознайомитися з порядком розрахунку показників доходів і видатків місцевих бюджетів; визначити особливості планування видатків за функціональною ознакою та напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Особливості бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів.
2. Методи бюджетного планування і прогнозування.
3. Планування доходів місцевих бюджетів.
4. Планування видатків місцевих бюджетів.
5. Проблеми вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 14

Тема: Форми участі громадян у бюджетному процесі

Мета: вивчити сутність принципу транспарентності органів влади, інструменти комунікації органів влади з громадськістю; розглянути бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні та участь громадян у дорадчих та консультативних органах; ознайомитися з практикою звітувань розпорядників бюджетних коштів; визначити нові можливості Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.

Питання для обговорення:

1. Принцип транспарентності органів місцевого самоврядування та шляхи його забезпечення.
2. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні.
3. Практика проведення звітувань розпорядників бюджетних коштів.
4. Інструменти комунікації органів місцевого самоврядування з населенням.
5. Використання Інтернету та соціальних мереж у комунікації місцевої влади з громадськістю.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 15

Тема: Формування і реалізація бюджетів участі

Мета: вивчити історію виникнення бюджету участі та тенденції формування бюджетів участі у світі; розглянути тенденції розвитку бюджетів участі в Україні; охарактеризувати етапи формування та реалізації бюджету участі та вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету; визначити проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Питання для обговорення:

1. Історія виникнення бюджету участі та вектори його впливу на соціально-економічне становище громад.
2. Тенденції практики складання бюджетів участі в Україні.
3. Характеристика етапів формування та реалізації бюджету участі.
4. Проблеми функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.

Література: 2,3,5,14, 16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 16

Тема: Основи складання бюджету для громадян

Мета: вивчити необхідність та зміст бюджетів для громадян в контексті забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади; розглянути вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян; ознайомитися з практикою складання бюджету для громадян в Україні на рівні місцевого самоврядування; визначити напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Питання для обговорення:

1. Бюджет для громадян як інструмент забезпечення прозорості бюджетного процесу.
2. Інформація, яка використовується для складання бюджету для громадян.
3. Практика складання бюджету для громадян в Україні на місцевому рівні.
4. Напрямки розвитку технологій складання бюджету для громадян.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 17

Тема: Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення

Мета: вивчити суть і значення принципу бюджетної прозорості; розглянути нормативно-правове забезпечення бюджетної прозорості в Україні, міжнародні та вітчизняні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості; охарактеризувати бюджетні документи і вимоги до інформації; проаналізувати стан бюджетної прозорості в Україні; визначити шляхи

підвищення рівня бюджетної прозорості в Україні.

Питання для обговорення:

1. Суть і значення принципу бюджетної прозорості.
2. Моніторинг бюджетної прозорості Міжнародним бюджетним партнерством.
3. Бюджетні документи і вимоги до інформації.
4. Стан бюджетної прозорості в Україні.
5. Моніторинг бюджетної прозорості громадськими організаціями України.

Література: 2,3,5,14,16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 18

Тема: Фінансовий контроль на місцевому рівні

Мета: вивчити зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні; об'єкти та суб'єкти фінансового контролю; розглянути попередній, поточний і наступний фінансовий контроль; охарактеризувати органи управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів; розглянути повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю; сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів; зміст та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.

Питання для обговорення:

1. Зміст, принципи та завдання фінансового контролю на місцевому рівні.
2. Повноваження органів державного управління у сфері фінансового контролю на місцевому рівні.
3. Відомчий і внутрішній фінансовий контроль на місцевому рівні.
4. Громадський фінансовий контроль і його роль в управлінні місцевими фінансами.
- 5.

Практичне заняття № 19

Тема: Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами

Мета: визначити основні негативні наслідки поширення корупції у сфері місцевих фінансів; розглянути антикорупційне законодавство в Україні; охарактеризувати корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів; визначити напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність явища корупції та її негативні наслідки у сфері місцевих фінансів.
2. Антикорупційне законодавство в Україні.
3. Корупційні ризики у різних сферах функціонування місцевих фінансів.
4. Напрями мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.

Література: 1,2,11,14,16,17,18,21,23.

Практичне заняття № 20

Тема: Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів

Мета: розглянути найважливіші міжнародні стандарти організації місцевих фінансів; вивчити склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн, доходи і видатки місцевих бюджетів, фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій, місцеве оподаткування, практику комунального кредиту у зарубіжних країнах; вивчити сутність бюджетного федералізму та функціонування системи міжбюджетних трансфертів за кордоном; ознайомитися з особливостями організації фінансів зарубіжних муніципальних підприємств; формами залучення громадян до управління місцевими справами в зарубіжних країнах.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні та європейські стандарти організації місцевих фінансів.
2. Формування доходів і здійснення видатків з місцевих бюджетів зарубіжних країн.
3. Фінансове вирівнювання та його роль у розвитку зарубіжних країн.

4. Місцеве оподаткування за кордоном.
 5. Світовий досвід здійснення місцевих запозичень.
 6. Міжбюджетні трансферти за кордоном.
 7. Особливості організації фінансів муніципальних підприємств за кордоном.
- Література: 2,3,5,17,18,21,23.

6.ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Мета тренінгу з дисципліни «Фінанси територіальних громад» – формування у студентів навиків у сфері управління місцевими фінансами і фінансами комунального сектора, бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів, виконання місцевих бюджетів за доходами і видатками, контролю за бюджетними коштами на місцевому рівні, застосуванні форм громадської участі у бюджетному процесі та забезпеченні його прозорості. Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих в процесі навчання; виробити у студентів навички роботи з документами, які використовуються у бюджетному процесі на місцевому рівні; інтегрувати теоретичні знання і практичні навички у єдиний комплекс відповідно до потреб сучасного ринку праці.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.
2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.
3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.
4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тематика тренінгу

1. Аналіз динаміки і структури доходів і видатків конкретного місцевого бюджету.
2. Виявлення причин невиконання запланованих показників конкретного місцевого бюджету.
3. Аналіз рішення органу місцевого самоврядування щодо проекту конкретного місцевого бюджету, місцевих податків і зборів на предмет відповідності чинному законодавству.

Кожне завдання тренінгу оцінюється окремо за 100 бальною шкалою.

7.САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

- 80% - підготовка презентації;
- 20% - захист презентації.

Обговорюються результати виконання завдань.

Тематика презентацій:

1. Історичні аспекти становлення місцевих фінансів в Україні.
2. Особливості державної регіональної політики в країнах ЄС.
3. Зарубіжний досвід децентралізації влади.

4. Секторальні реформи та завдання фінансової політики на місцевому рівні.
5. Фандрайзинг як інструмент формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.
6. Шляхи вирішення проблем розвитку місцевого господарства в умовах бюджетної децентралізації.
7. Практика розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи і видами місцевих бюджетів.
8. Історія місцевого оподаткування у світі та Україні.
9. Бюджетний федералізм, його суть та вплив на організацію місцевих фінансів.
10. Історичні аспекти розвитку місцевих запозичень в Україні.
11. Соціальна спрямованість місцевих бюджетів (на прикладі конкретного місцевого бюджету).
12. Бюджет розвитку місцевих бюджетів та проблеми його функціонування.
13. Практика звітування головних розпорядників бюджетних коштів на місцевому рівні.
14. Проблематика застосування програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів.
15. Організація бюджетних слухань (на прикладі конкретного населеного пункту).
16. Моніторинг процесу формування і реалізації бюджету участі (на прикладі конкретного місцевого бюджету).
17. Оцінка доступності інформації у бюджетах для громадян (на прикладі конкретного населеного пункту).
18. Формування нормативної бази транспарентності публічних фінансів на міжнародному рівні.
19. Розвиток форм громадського контролю місцевих фінансів.
20. Роль громадськості у попередженні корупційних ризиків у сфері місцевих фінансів
21. Місцеві бюджети, місцеве оподаткування та муніципальні позики в зарубіжних країнах.
22. Формування нормативної бази транспарентності публічних фінансів на міжнародному рівні.

8.ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- екзамен.

9.КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Місцеві фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
<i>Поточне оцінювання</i>	<i>Модульний контроль 1</i>	<i>Поточне оцінювання</i>	<i>Модульний контроль 2</i>	<i>Тренінг</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Екзамен</i>
Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання (заняття 1-8)	Модульна робота, яка охоплює теми 1–8. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задача – макс. 40 балів. Теоретичне питання – макс. 40 балів.	Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання (заняття 9-20)	Модульна робота, яка охоплює теми 9–20. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задача – макс. 40 балів. Теоретичне питання – макс. 40 балів.	Оцінка визначається як середнє арифметичне за виконання трьох завдань під час тренінгу	Оцінюється рівень виконання самостійного завдання як цілісного наскрізного завдання	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задача – макс. 40 балів. Теоретичне питання – макс. 40 балів.

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Модульна робота складається із:

тестів: 5 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 5 балів, що в підсумку дає максимально 25 балів;

5 балів – за тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 1 завдання, за розв'язання студент може отримати від 0 до 25 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 2 теоретичних питання, за відповідь на кожне питання, студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

3 бали – на тест надано правильну відповідь.

практичних завдань: 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 20 балів.

10–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ:

За шкалою ЗУНУ	За ціональною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	задовільно	E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-20
2.	Проекційний екран	1-20
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-20
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-20
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-20
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-20
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. д.)	1-20

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Возняк Г. В., Коваль В. М. Видатки місцевих бюджетів через призму війни в Україні. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; ред. кол. : відп. ред. І.З. Сторонянська. Львів, 2022. Вип. 2(154). С. 9-14. URL:
2. Возняк Г. В., Патицька Х.О. Бюджетні детермінанти забезпечення стійкості територіальних громад: воєнна адаптація та орієнтири повоєнного відновлення. *Фінанси України*. 2023. № 8. С. 81-96.
3. Возняк Г., Мульська О., Патицька Х., Раделицький Ю. Фінансові дисбаланси та їхній вплив на розвиток регіонів України в умовах економічної нестабільності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022. 1(42), 240–249. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3706>
4. Гринчишин І. М. Добробут територіальної громади: фінансове забезпечення в умовах нової парадигми регіонального розвитку/занаук.ред.І.З.Сторонянської; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І.Долішнього НАН України», 2020. 380с.
5. Кириленко О. П., Максимчук О. С. Капітальні інвестиції з місцевих бюджетів: сучасна практика та перспективи удосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 5–11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2019/3.pdf
6. Кириленко О. Фінансова самодостатність територіальних громад: сутність та умови забезпечення. *Світ фінансів*. 2022. № 4. С. 68-86. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1559/1567>
7. Кириленко О., Баранець Я. Досвід забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник ТНЕУ*. 2020. №3. С. 54. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1153>
8. Кириленко О., Жадан О. Підвищення прозорості та обґрунтованості використання бюджетних коштів. *Світ фінансів*. 2021. № 3. С. 23-37. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1457/1463>
9. Кульчицька Н. Є. Використання освітніх кластерів для управління фінансовим забезпеченням розвитку освіти на муніципальному рівні. *Науковий погляд: економіка та управління*. № 4. 2023. С. 111-118
10. Кульчицька Н.Є. Концептуальні засади формування і функціонування бюджетного механізму розвитку муніципальної освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Випуск 40. С. 55-62
11. Кульчицька Н.Є. Специфіка управління бюджетними ризиками сталого розвитку регіону. *Гроші, фінанси і кредит*. 2021. № 6. С. 62-68.
12. Луніна І. О. Потенціал публічних фінансів для забезпечення видатків воєнного періоду та поствоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2022. № 8. С. 7–26. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.08.007>
13. Луніна І. О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2020. 440 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/339.pdf>
14. Мельник Л. М., Дума В. Л. Формування бюджетного потенціалу місцевих фінансів : монографія. Дума.К. : Кондор, 2019. 216 с.
15. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П.Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.
16. Пелехатий А. О. Бюджетна політика у забезпеченні розвитку територій: концептуальні домінанти та напрями модернізації: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 386 с.
17. Сторонянська І. З., Бенюк Л. Я., Медінська Т. В. Система фінансового рівнювання в Україні в умовах сучасних викликів: основні проблеми та напрями їх вирішення. *Фінанси України*. 2023. № 2. С. 53-70.
18. Стратегія розвитку Тернопільської області

<https://oda.te.gov.ua/storage/app/sites/26/%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/strategia-oblasti-na-2021-2027-roku.pdf>

19. Фінансовезабезпеченняорганівмісцевогосамоврядування: концептуалізація, практикатапріоритети: монографія/М. І.Карлін, В. І. Проць, Н. В.Проць. Луцьк:Вежа-Друк, 2023. 252 с.

20. Шмигель О.Є. Місцеві фінанси України в умовах воєнного стану: виклики та шляхи подолання кризових явищ. Інноваційна економіка – 3'2024 [99]. <http://www.inneco.org/index.php/innecoua/issue/view/62>

21. Шмигель О.Є. Особливості оподаткування благодійної допомоги: колективна монографія / «Суспільство в умовах емерджентного розвитку»: моногр. / за ред. канд. екон. наук, доц. Н. Є. Кульчицької. Чортків: ЗУНУ, 2023. С. 309-319

22. Шмигель О.Є. Сутність та механізм функціонування місцевих фінансів. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Impact of Artificial Intelligence and Other Technologies on Sustainable Development» Dnipro, Ukraine – 2024

23. Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioural finances. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Том 5 (46). С. 109–125. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3886/3661>

24. Lysiak L., Kachula S., Hrabchuk O., Ziuzin V. [Development of corporative social responsibility and financing of social programs: regional aspect](#). AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. - Magnanimitas. 2021. Volume 11/01 (XV). Pp. 73-82. URL: <https://www.hrpub.org/download/20211130/UJAF33-12225345.pdf>

25. Malyniak B. S., Martyniuk O. M., Kyrylenko O. P. Corruption and efficiency of public spending in states with various public management types. *Economic Annals-XXI*: Volume 178, Issue 7-8, Pages: 17-27, September 30, 2019. URL: <http://soskin.info/en/ea/2019/178-7-8/Economic-Annals-V178-02>

26. Malyniak B. S., Martyniuk O. M., Kyrylenko O.P. The Impact of Corruption on the Efficiency of Public Spending Across Countries with Different Levels of Democracy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol 1, No 28 (2019). P. 290–301. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/163927>

27. O., Krap A., Kulchytska N. Peculiarities of Organization and Efficiency of the Educational Process Under Martial Law. *Journal of law and sustainable development*. 2023. № 7. <https://ojs.journalsdg.org/jlss/article/view/1310> (Scopus)

28. Tulai O., Petrushenko Y., Glova J., Sydor I., Ponomarenko O. The impact of decentralization on the financial support of regional development. *Investment Management and Financial Innovations* 2019. Vol.

29. Voznyak H., Mulska O., Kloba T., Kloba L. (2021). Assessing and strengthening budgetary security of regions and their amalgamated hromada in an unstable economy: A case for Ukraine. *Public and Municipal Finance*, 10 (1), 138-150. DOI: [10.21511/pmf.10\(1\).2021.11](https://doi.org/10.21511/pmf.10(1).2021.11)